

Aralarında Adana'nın da bulunduğu 10 şehrin oda başkanları bir araya gelerek sanayi gündemini değerlendirdi “Üretim kapasitemizi ve istihdamı korumalıyız”

DENİZLİ (İHA) - Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun ev sahipliğinde bir araya gelen İstanbul, Ankara, Denizli, Eskişehir, Adana, Gaziantep, Kocaeli, Kayseri, Bursa ve Konya Sanayi Odası Başkanları, sanayicilerin sorunlarını, üyelerin taleplerini, bölgedeki ve dünyadaki gelişmeleri görüştü.

Toplantıya İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı ve TOBB Sanayi Odaları Konseyi Başkanı Erdal Bahçivan, Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı ve TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Seyit Ardic, Denizli Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Selim Kasapoğlu, Eskişehir Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Celalettin Kesikbaş, Adana Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Zeki Kıvanç, Gaziantep Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Ünverdi, Kocaeli Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Zeytinoglu, Kayseri Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Büyüksimitci, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Burkay, Konya Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Büyükeğen katıldı.

Toplantı sonrasında yapılan ortak açıklamada şu ifadelerle yer verildi: “Artan küresel ve bölgesel risklerle

birlikte ekonomimiz oldukça zorlu bir süreçten geçiyor. Para politikalarında ve finansal istikrar anlamında atılan adımları destekliyor, enflasyonla mücadelede bir an önce kalıcı sonuç almayı umuyoruz. Çünkü fiyat istikrarı olmadığında, rekabet gücümüzün nasıl düştüğünü, maliyetleri nasıl yönetemediğimizi, bütçemizi nasıl yapamadığımızı hepimiz gördük. Herkesin elini taşın altına koyması gereken bir dönemden geçtiğimize inanıyoruz. Bunun için de öncelikle ticari krediler üzerinde uygulanan büyüme sınırının kaldırılması ve böylelikle reel sektörde fi-

nansmana erişimin kolaylaştırılması gerekmektedir. Özellikle son 3-4 aydır yerinde sayan KOBİ kredilerinin en az enflasyon oranında artmasına yönelik politikalar geliştirilmelidir. Ayrıca, istihdamda yaşanan sıkıntılara çözüm için ücretler üzerindeki vergi ve prim yüklerinin OECD ortalamalarına çekilmesi, mesleki eğitim ile gençlerimizin istihdama yönlendirilmesi, mesleki eğitimde kamu-özel sektör iş birliğinin geliştirilmesi ve istihdamı zorlaştıran mevzuat katılıklarının giderilmesi gerekmektedir. Öte yandan, küresel ekonomide gözlenen ticaret savaşlarına yönelik

tedbirlerin alınması ve şirketlerimizin yurtdışı kaynaklı haksız rekabete karşı daha etkin korunması önem arz etmektedir” denildi.

Şirketlerimizi bu süreçte yıpratmamalıyız

Yöneticiler tarafından yapılan ortak açıklamada, “Özel sektör, Türkiye'nin büyümesi için yatırıma, istihdama, ihracata devam ederken, bazı basın yayın organlarında ve sosyal medya hesaplarında şirketlere yönelik haksız ithamlar yapıldığı görülmektedir. Söz konusu şirketler kayıt dışına kaymadan, vergi mevzuatının hükümlerine uygun şekilde fa-

aliyet göstermektedirler. Bu şirketlerin birçoğunda Yeminli Mali Müşavir ve Bağımsız Denetçi denetimleri de yapılmaktadır. Buna karşılık basında, vergi ve teşvik mevzuatını bilmeden, şirketlerin her birinin özel durumlarını ve tabii oldukları düzenlemeleri, indirim ve istisnaları dikkate almadan yayımlanan haberler, kamuoyunu yanıltmakta ve sanayi işletmelerinin itibarlarını zedelemektedir. Ülkemize yatırım yapan, binlerce istihdam sağlayan, doğrudan ve dolaylı milyarlarca lira vergi ödeyen, ihracatla ülkemize düzenli döviz geliri sağlayan, Ar-Ge yatırımlarıyla katma değer oluşturan şirketlerimize yönelik yapılan bu haksız yorumların art niyetli olduğunu değerlendiriyoruz. Şirketlerin sadece vergi levhalarındaki rakamlara bakarak o şirketin ödemesi gereken vergiden daha az vergi ödediğini iddia etmek ve yorum yapmak hakkaniyetli bir yöntem değildir. Kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve vergi adaletinin sağlanması için gerekli tüm adımların atılmasını destekliyoruz. Vergi politikalarında önceliğin kayıt dışılıkla ve kayıt dışılığın yol açtığı haksız rekabetle mücadele olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu hususta, vergi sisteminin daha şeffaf ve adil bir yapıya kavuşmasını bekliyoruz” ifadeleri kullanıldı.

SANAYİCİLERDEN ORTAK AÇIKLAMA; “ÜRETİM KAPASİTEMİZİ VE İSTİHDAMI KORUMALIYIZ”

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun ev sahipliğinde bir araya gelen İstanbul, Ankara, Denizli, Eskişehir, Adana, Gaziantep, Kocaeli, Kayseri, Bursa ve Konya Sanayi Odası Başkanları, sanayicilerin sorunlarını, üyelerin taleplerini, bölgedeki ve dünyadaki gelişmeleri görüştü.

Herkesin elini taşın altına koymasına gereken bir dönemden geçtiğimize inanıyoruz

Toplantı sonrasında yapılan ortak açıklamada şu ifadelere yer verildi; "Artan küresel ve bölgesel risklerle birlikte ekonomimiz oldukça zorlu bir süreçten geçiyor. Para politikalarında ve finansal istikrar anlamında atılan adımları destekliyor, enflasyonla mücadelede bir an önce kalıcı sonuç almayı umuyoruz. Çünkü fiyat istikrarı olmadığına, rekabet gücümüzün nasıl düştüğünü, maliyetleri nasıl yönetemediğimizi, bütçemizi nasıl yapmadığımızı hepimiz gördük. Herkesin elini taşın altına koymasına gereken bir dönemden geçtiğimize inanıyoruz." denildi. ● SAYFA 9'DA

SANAYİCİLERDEN ORTAK AÇIKLAMA;

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun ev sahipliğinde bir araya gelen İstanbul, Ankara, Denizli, Eskişehir, Adana, Gaziantep, Kocaeli, Kayseri, Bursa ve Konya Sanayi Odası Başkanları, sanayicilerin sorunlarını, üyelerin taleplerini, bölgedeki ve dünyadaki gelişmeleri görüştü.

Toplantıya **İstanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı ve **TOBB** Sanayi Odaları Konseyi Başkanı **Erdal Bahçivan**, **Ankara Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı ve **TOBB** Yönetim Kurulu Üyesi **Seyit Ardic**, **Denizli Sanayi Odası Yönetim Kurulu** Başkanı **Selim Kasapoğlu**, **Eskişehir Sanayi Odası Yönetim Kurulu** Başkanı **Celalettin Kesikbaş**, **Adana Sanayi Odası Yönetim Kurulu** Başkanı **Zeki Kıvanç**, **Gaziantep Sanayi**

Odası Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Ünverdi, **Kocaeli Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Zeytinoğlu**, **Kayseri Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Büyüksimitçi**, **Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Burakay**, **Konya Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Büyükeğan** katıldı.

Toplantı sonrasında yapılan ortak açıklamada şu ifadeler yer verildi;

"Artan küresel ve bölgesel risklerle birlikte ekonomimiz oldukça zorlu bir süreçten geçiyor. Para politikalarında ve finansal istikrar anlamında atılan adımları destekliyoruz, enflasyonla mücadelede bir an önce kalıcı sonuç almayı umuyoruz. Çünkü fiyat istikrarı olmadığında, rekabet gücümüzün nasıl düştüğünü, maliyetleri nasıl yönetemediğimizi, bütçemizi nasıl yapamadığımızı hepimiz gördük. Herkesin elini taşın altına koyması

"ÜRETİM KAPASİTEMİZİ VE İSTİHDAMI KORUMALIYIZ"

gerekten bir dönemden geçtiğimize inanıyoruz. Bunun için de öncelikle ticari krediler üzerinde uygulanan bütüme sınırının kaldırılması ve böylelikle reel sektörde finansmana erişimin kolaylaştırılması gerekmektedir. Özellikle son 3-4 aydır yerinde sayan KOBİ kredilerinin en az enflasyon oranında artmasına yönelik politikalar geliştirilmelidir.

Ayrıca, istihdamda yaşanan sıkıntıların çözümü için ücretler üzerindeki vergi ve prim yüklerinin OECD ortalamalarına çekilmesi, mesleki eğitim ile gençlerimizin istihdama yönlendirilmesi, mesleki eğitimde kamu-özel sektör iş birliğinin geliştirilmesi ve istihdamı zorlaştıran mevzuat katıllıklarının giderilmesi gerekmektedir. Öte yandan, küresel ekonomide gözlenen ticaret savaşlarına yönelik tedbirlerin alınması ve şirketlerimizin yurtdışı kaynaklı haksız rekabete karşı daha etkin korunması önem arz etmektedir" denildi.

ŞİRKETLERİMİZİ BU SÜREÇTE YIPRATMAMALIYIZ

Yöneticiler tarafından yapılan ortak açıklamada, "Özel sektör, Türkiye'nin büyümesi için yatırıma, istihdama, ihracata devam ederken, bazı basın yayın organlarında ve sosyal medya hesaplarında şirketlere yönelik haksız ithamlar yapıldığı görül-

mektedir. Söz konusu şirketler kayıt dışına kaymadan, vergi mevzuatının hükümlerine uygun şekilde faaliyet göstermektedirler. Bu şirketlerin birçoğunda Yeminli Mali Müşavir ve Bağımsız Denetçi denetimleri de yapılmaktadır. Buna karşılık basında, vergi ve teşvik mevzuatını bilmeden, şirketlerin her birinin özel durumlarını ve tâbi oldukları düzenlemeleri, indirim ve istisnaları dikkate almadan yayımlanan haberler, kamuoyunu yanıltmakta ve sanayi işletmelerinin itibarlarını zedelemektedir. Ülkemize yatırım yapan, binlerce istihdam sağlayan, doğrudan ve dolaylı milyarlarca lira vergi ödeyen, ihracatla ülkemize düzenli döviz geliri sağlayan, Ar-Ge yatırımlarıyla katma değer oluşturan şirketlerimize yönelik yapılan bu haksız yorumların art niyetli olduğunu değerlendiriyoruz. Şirketlerin sadece vergi levhalarındaki rakamlara bakarak o şirketin ödemesi gereken vergiden daha az vergi ödediğini iddia etmek ve yorum yapmak hakkaniyetli bir yöntem değildir. Kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve vergi adaletinin sağlanması için gerekli tüm adımların atılmasını destekliyoruz. Vergi politikalarında önceliğin kayıt dışılıkla ve kayıt dışılığın yol açtığı haksız rekabete mücadele olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu hususta, vergi sisteminin daha şeffaf ve adil bir yapıya kavuşmasını beklıyoruz" ifadeleri kullandı. İHA

ISO İkinci 500 açıklandı!

Istanbul Sanayi Odası (ISO), Haziran ayında açıkladığı "ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" araştırmasının ardından, daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan "ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Istanbul Sanayi Odası (ISO), Haziran ayında açıkladığı "ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" araştırmasının ardından, 500 Büyük şirketlerine nazaran daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan "ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" (ISO İkinci 500) araştırmasının sonuçlarını da açıkladı.

ISO İkinci 500-2023 araştırması, her yıl olduğu gibi bu yıl da KOBİ'lerin içinden geçmekte olduğu ekonomik ve finansal koşulları, ihracat performanslarını, AR-GE ve teknoloji faaliyetlerine ilişkin göstergeleri açısından önemli sonuçlar ortaya koydu.

Sonuçlara ilişkin ISO Yönetim Kurulu Başkanı **ERDAL Bahçivan** şu değerlendirmede bulundu: "ISO İkinci 500'ü Türkiye'nin en büyük 1000 şirketini kapsayan araştırmamızın ikinci versiyonu olarak ve 1997 yılından bu yana yayımlıyoruz. 1968 yılından bu yana her yıl açıkladığımız ISO 500 gibi, ISO İkinci 500 de sanayimizin genel görünümünü en az ISO 500 kadar güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır. ISO 500 ile kıyaslandığında görece daha küçük ve orta ölçekli firmaları kapsayan ISO İkinci 500 kuruluşlarımızın 2023 performansına bakıldığında; dünyada yüksek jeopolitik gerilimler, artan kutuplaşma ve sıkı para politikaları gibi küresel büyümeyi baskılayan bir dizi gelişmenin etkilerini görüyoruz. Ülkemizdeki gelişmelere baktığımızda da 6 Şubat deprem felaketi ve ekonomi politikalarındaki radikal dönüşümün yansımaları var ISO İkinci 500 sonuçlarında."

"Yüzde 9,1'lik artış dikkat çekici ve takdire değerdir"

Özellikle ekonomiyi yeniden rasyonel bir zemine çekmeye yönelik politikalar çerçevesinde faizlerin kademeli fakat güçlü bir şekilde yükseltilmesi doğal olarak sanayinin finansman ve faaliyet koşullarına yansıdığını belirten **Erdal Bahçivan**, "Dolayısıyla ISO İkinci 500'ün ekonomik ve finansal büyüklüklerini değerlendirirken bu gelişmeleri de göz önünde bulundurmakta yarar var. Örneğin ISO İkinci 500'ün üretimden satışları 2023'te ivme kaybederek enflasyonun

ERDAL Bahçivan
ISO Yönetim Kurulu Başkanı

altında bir büyüme kaydederken, bu şirketlerin ihracatının da bir önceki yıla göre yüzde 6,5 daralması dikkat çekti. Öte yandan, sanayi istihdamının nispeten durağan seyrettiği bir yılda ISO İkinci 500'ün ücretli çalışan sayısındaki yüzde 9,1'lik artış dikkat çekici ve takdire değerdir. ISO İkinci 500'ün, ISO 500'le kıyaslandığında daha çok küçük ve orta ölçekli firmaları içermesi bakımından finansal koşullardaki dalgalanmalara karşı daha hassas olduğunu söylemek mümkün. Nitekim finansman giderleri, kambiyo zararları ve ödenen faizlerin net katma değerdeki payı gibi veriler, 2023'ün ikinci yarısına başlayan ekonomideki politika değişiminin ilk yansımalarını sunuyor. Şirketler faaliyet karlılığını büyük oranda korusa da artan finansman maliyetleri ve kambiyo zararlarının dönem karlılığını zayıflattığı görülüyor" dedi.

"Tatmin edici olmadığı açık"

ISO 500'de de her yıl dikkatle takip ettikleri AR-GE ve teknoloji faaliyetlerine ilişkin değerlendirmelerde bulunan **Erdal Bahçivan**, "Göstergelerin ISO İkinci 500'deki görünümüne baktığımızda; 2023'te ISO İkinci 500'ün teknolojiyoğunluklarına göre katma değer dağılımı kısmi bir iyileşme sinyali verse de ulaşılan noktanın tıpkı ISO 500'de olduğu gibi tatmin edici olmadığı açık. Özellikle üretimden satışlara oranla AR-GE harcamalarının son üç yıldır patinaj yapmasını, dijitalleşme ve yeşil dönüşümün küresel rekabete damga vuracağı bir gelecek açısından üzerinde durulmaya değer görüyoruz. Özetlemek gerekirse, ISO İkinci 500'ün performansını değerlendirirken 2023'ün iç ve dış dinamikler açısından rahat bir yıl olmadığını, ülkemiz ekonomi politikalarında kritik bir sürece girerken sanayi kuruluşlarımızın yeni zorluklarla karşılaştığını ve önemli bir sınav verdiğini unutmamamız gerekiyor. Yine de sonuçlar, sanayicimizden en zor faaliyet koşullarında dahi ülkemize karşı olan sorumluluklarını fedakârca yerine getirdiklerini ortaya koymaktadır. Yaşanan tüm zorluklara rağmen, yatırımlarıyla ekonomik büyümemize, ihracatımıza ve istihdama katkılarını sürdürmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin ve Türkiye ekonomisinin yanında olduklarını gösteren sanayicilerimize bu kıymetli çabaları ve değerli bilgilerinizi bizimle paylaştıkları için buradan bir kez daha teşekkür ediyoruz."

HABERLER NEWS

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu açıklandı

500 largest industrial enterprises of Turkey announced

Istanbul Chamber of Industry (ISO) has made public its "500 Largest Industrial Enterprises of Turkey" research, which constitutes the data of the most valuable institutions of the industry sector. A total of 17 companies, twelve of which being members and affiliates of Turkish Ready Mixed Concrete Association, from the ready mixed concrete and cement sector took place in the report.

Istanbul Sanayi Odası (ISO), sanayi sektörünün en değerli kuruluşlarının verilerini oluşturan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasının 2023 yılı sonuçlarını açıkladı. Raporla 12'si Türkiye Hazır Beton Birliği üyesi ve bağlı kuruluşu olmak üzere hazır beton ve çimento sektöründen toplam 17 firma yer aldı.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları belli oldu. 1968'den bu yana **Istanbul Sanayi Odası** tarafından açıklanan **ISO 500** araştırmasına göre üretimden satışlarda en büyük kuruluş 484 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. Tüpraş'ı 238 milyar liralık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv takip ederken, üçüncü sırada yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışlarıyla Star Rafineri yer aldı. **ISO 500**'ün ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2022 yılına göre iki değişiklik oldu.

Geçen yıl ilk 10'da yer almayan Mercedes-Benz ve Gramaltın Kıymetli Madenler ilk 10'a yükseldi.

ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın

toplantısında, **ISO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırmasının 2023 yılı sonuçlarını açıkladı. **ISO 500**'de üretimden satışların 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını ifade eden **Erdal Bahçivan**, "2021 ve 2022 yıllarına göre zayıf bir performans işaret eden bu artışın 2022 yılının sonundan itibaren geldiğini tahmin etmek zor değildi. Üretimden satışlarda büyüme bir önceki yıl yüzde 119 iken, 2023 yılında yüzde 42,1'e gerilemesinin nedenlerine baktığımızda; yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat'ta ardı ardına yaşadığımız deprem felaketleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişim belirleyici rol oynadı.

Üretimden net satışlardaki asıl dramatik görüntüyü reel değişimlerde görüyoruz. **ISO 500** Büyük kuruluşlarının üretimden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda şu sonuç dikkat çekiyor: 2023 verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında, üretimden satışların 2022 yılına göre reel olarak yüzde 13,8 gerilediği görülüyor. Reel değişimleri hesaplarken son yıllarda hep yaptığımız gibi bu yıl da, yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandık fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2023 yılı boyunca yıllık enflasyon oldukça değişken bir seyir izledi. Hangi göstereyi kullanırsak kullanalım, 2023 yılında **ISO 500**'ün üretimden satışları enflasyonun altında kaldı ve reel olarak gerileme gösterdi." dedi.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Raporu'nda Yer Alan THBB Üyeleri ve Bağılı Kuruluşları

Sıra No	Kuruluşlar	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
47	OYAK Çimento Fabrikaları AŞ	23.517.787.353
83	Limak Çimento San. ve Tic. AŞ	14.319.372.306
84	Akçansa Çimento San. ve Tic. AŞ	13.993.128.160
115	Çimko Çimento ve Beton San. Tic. AŞ	11.599.514.077
157	Çimsa Çimento San. ve Tic. AŞ	8.952.342.509
205	Nuh Çimento Sanayi AŞ	7.055.930.456
238	Medcem Madencilik ve Yapı Malzemeleri San. ve Tic. AŞ	6.065.892.320
385	Nuh Beton AŞ	3.920.226.808
397	Göllaş Göller Bölgesi Çimento San. ve Tic. AŞ	3.740.940.564
445	Traçim Çimento San. ve Tic. AŞ	3.322.139.855
453	Batisöke Söke Çimento Sanayi TAŞ	3.239.255.531
493	Özseç Beton Madencilik İnşaat San. Tic. AŞ	3.025.734.120

haber ■ ekonomi

ISO Haziran ayı Meclis Toplantısında **ISO 500** sonuçları değerlendirildi

Erdal Bahçivan: 'Yüksek enflasyon şirket bilançolarında geçici bir illüzyon yaratıyor'

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Meclisi'nin 2024 yılı Haziran ayı toplantısında Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 sonuçları değerlendirildi. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "ISO 500'ün 2023 sonuçlarını bir anlamda 'finansal istikrardan uzaklaşmanın ilk etkisinin yüksek enflasyon olacağı, enflasyonist bir büyüme yapısının da nitelikli ve sürdürülebilir olamayacağı' gerçeğini gösteren mikro bir laboratuvar olarak görmeliyiz.

Artık hepimiz biliyoruz ki yüksek enflasyon şirket bilançolarında geçici bir illüzyon yaratıyor. Zaman geçtikçe gerçeklerle yüzleşiyoruz. ISO 500'ün bu yılki sonuçları iç ve dış ekonomik konjonktüre bağlı olarak biraz karamsar olabilir. Ama Türk sanayisinin en zor şartlarda dahi kendi ana faaliyetinde erişmiş olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürdüğünü göstermesi açısından da çok değerlidir." dedi.

ISO 500'ün teknoloji yoğunluğuna göre katma değer performansı hakkında da açıklamalar yapan Erdal Bahçivan, "Orta-yüksek ve yüksek teknoloji sanayilerin brüt katma değerdeki toplam payının 2022'ye göre 4 puanlık artışla yüzde 37,4'e çıkarak şimdiye kadarki en yüksek düzeyine ulaşması, sanayi sektörümüz için uzun süredir arzu ettiğimiz teknolojik dönüşüm konusunda bizlere umut ışığı oldu. ISO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısında 2018'e kadar kademeli bir şekilde yaşanan artış daha sonra durağanlaştı. 2023'te söz konusu sayı geçen yıla göre 5 adet artarak 265'e yükseldi. Ancak bu durum sanayimizin teknoloji ve yenilik üretebilen bir yapıya kavuşabilmesi için Ar-Ge'yi daha çok odağına alması gerektiği gerçeğini değiştirmiyor." dedi.

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Meclisi'nin 2024 yılı Haziran ayı olağan toplantısı ISO 500 Büyük 2023 Verileri ışığında Sanayi-

mizin ve Ekonomimizin Risk ve Fırsatlarıyla Birlikte Bugününü, Geleceğini Değerlendirmek' ana gündemi ile Odakule Fazıl Zübü Meclis Salonu'nda düzenlendi. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ın açılış konuşmasını yaptığı toplantıda, Bilkent Üniversitesi Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan Kara, Topkapı Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu ve Koç Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Selva Demiralp'in katılımıyla bir de panel düzenlendi. Araştırmanın sonuçlarını değerlendirirken risk ve fırsatların birlikte görülmesi gerektiğine dikkat çeken Erdal Bahçivan, "Öyle ki bugün teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde biz sanayiciler yeni fırsatlar kadar riskler de bekliyor. Yeni çağın üretim sürecine yönelik hazırlıklarımızı ve değişimlerimizi böyle bir anlayışla yönetmemiz çok faydalı olacaktır." dedi.

YAVAŞLAYAN KÜRESEL TALEP ETKİLİ OLDU

ISO 500'de üretimden satışların 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını ifade eden Erdal Bahçivan, "Bir önceki yıl yüzde 119 olan artış oranının, 2023'te yüzde 42,1'e gerilemesinin nedenlerine baktığımızda, yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat depremleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişimin belirleyici olduğunu söyleyebiliriz. Üretimden satışlardaki asıl çarpıcı tablo reel değişimlerde oldu. Satış performansının bu zayıf seyirinde ihracat faktörü etkili gözüküyor. ISO 500'ün satışların yanı sıra karlılık anlamında da güçlü bir yıl geçemediğini görüyoruz. ISO 500'ün 2023'te faaliyet karı yüzde 39,7 oranında artarak 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı.

Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e geriledi. 2023'te faiz, amortisman ve vergi öncesi kar büyüklüğü de yüzde 45,5 artışla

808 milyar liradan 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldi. Böylece FAVÖK büyüklüğünün net satışlardan daha yüksek bir artış göstermesi sonucu FAVÖK karlılığı 0,3 puan artarak yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı. Son olarak, ISO 500'ün vergi öncesi kar ve zarar toplamının yüzde 32,9 artarak 485 milyar liradan 645 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Ancak satış karlılığı oranının önceki yıla göre 0,7 puan düşüşle yüzde 9,3'ten yüzde 8,6'ya inmesi dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2023'te tüm kar büyüklüklerindeki artışlar enflasyonun altında kaldı ve bu da reel olarak gerilemeye işaret ediyor." diye konuştu.

ELDE EDİLEN KARIN YARISININ FİNANSMAN GİDERLERİNE AYRILIYOR

ISO 500'ün finansman giderlerinin 2023'te yüzde 92,5 artışla 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldiğini kaydeden Erdal Bahçivan, sözlerini şöyle sürdürdü: "Böylece finansman giderlerinin faaliyet karnasına oranı 2022'ye göre 15,6 puanlık artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'e yükseldi. Son 12 yıllık ortalaması yüzde 57 olan bu oran, yıllardan beri sanayinin elde ettiği karın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırmak zorunda kaldığı gerçeğini ortaya koyuyor." Mali borçların 2022'ye göre yüzde 54 artışla 1,3 trilyon liradan 2 trilyon liraya çıktığını belirten Erdal Bahçivan, diğer borçların da yüzde 66'ya yakın bir artışla 1,2 trilyon liradan 2 trilyon liraya yükseldiğini kaydetti.

2022'ye benzer şekilde 2023'te de diğer borçların mali borçların üzerinde bir büyüme sergilediğini söyleyen Bahçivan, "Borçların vadelerine göre gelişimine baktığımızda, bir yıl öncesine göre kısa vadeli mali borçlarda yüzde 53, uzun vadeli mali borçlarda ise yüzde 56 oranında artış söz konusu.

Böylece mali borçlarda kısa vade ağırlığının çok hafif bir azalmaya rağmen yüzde 51,7 ile sürdüğünü görüyoruz." ifadelerini kullandı.

SANAYİMİZ AR-GE'YE DAHA FAZLA ODAKLANMALI

ISO 500'ün teknoloji yoğunluğuna göre katma değer performansını ortaya koyan göstergelerini her yıl büyük bir hassasiyetle takip ettiklerine dikkat çeken Erdal Bahçivan, "2023 yılında bizleri en çok sevindiren gelişmelerden biri de bu alanda yaşandı. Yarattılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 33,9 ile halen orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler olsa da bu payın önceki yıla göre 3,8 puanlık belirgin bir düşüş kaydettiğini görüyoruz. Benzer şekilde düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı da 0,2 puanlık azalışla yüzde 28,7'ye gerilemiş. Buna karşılık orta-yüksek teknoloji sanayiler grubunun payı 3,1 puan artışla yüzde 30,3'e yükselirken, yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise 0,9 puan artışla yüzde 7,1 çıkarak belirli bir ivmelenmeye işaret etti. Sonuç olarak orta-yüksek ve yüksek teknoloji sanayilerin brüt katma değerdeki toplam payının 2022'ye göre 4 puanlık artışla yüzde 37,4'e çıkarak şimdiye kadarki en yüksek düzeyine ulaşması, sanayi sektörümüz için uzun süredir arzu ettiğimiz teknolojik dönüşüm konusunda bizlere umut ışığı oldu. Nitekim ISO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısına bu çerçeveden baktığımızda

2018'e kadar kademeli bir şekilde yaşanan artışın daha sonra durağanlaştığını görüyoruz. 2023'te söz konusu sayı geçen yıla göre 5 adet artarak 265'e yükselmiş olmasına rağmen, bu durum sanayimizin teknoloji ve yenilik üretebilen bir yapıya kavuşabilmesi için Ar-Ge'yi daha çok odağına alması gerektiği gerçeğini değiştiriyor." dedi.

ISO 500 MİKRO BİR LABORATUVAR OLARAK GÖRÜLMELİ

Geçen yıl ISO 500 araştırmasını, yaşanan büyük deprem felaketinin yol açtığı 'mücbir sebep hal'i nedeniyle Eylül ayında açıkladıklarını hatırlatan Bahçivan, "Dolaşısıyla 2023 yılının büyük kısmının geride

kaldığı, yılın ekonomik resminin de yavaş yavaş netleşmeye başladığı bir döneme denk gelmişti toplantımız. O gün bazı parametrelerde görece iyi çıkan 2022 sonuçlarını, 2023 yılından beklememek gerektiğini ifade etmişim. ISO 500'ün tüm finansal göstergeleri; bir öngöründen çıkıp sanayinin 2023 yılındaki gerçekliğine dönüştüğünün resmi olarak görülmesi. 2022 yılında ekonomide rasyonaliteden kopuş ve ekonomik uygulamalardaki 'gel-git'lerin ekonomimizde yarattığı tahribatı çok konuştuk. Bu konuya fazla değinmek istemiyorum. Fakat ISO 500'ün 2023 sonuçlarını bir anlamda 'finansal istikrardan uzaklaşmanın ilk etkisinin yüksek enflasyon olacağı, enflasyonist bir büyüme yapısının da nitelikli ve sürdürülebilir olamayacağı' gerçeğini yüzleşiyor. ISO 500'ün temel göstergelerinin bize söylediği de bu. Bizim reel sektör olarak yaşadıklarımız bir yana; yüksek enflasyonun kamu maliyesi, mali dünya ve hepsinden de önemlisi toplumda yaratmış olduğu hasar büyük. Çünkü enflasyon sadece ekonomik bir hasar değil, sosyolojik, psikolojik ve en önemlisi ahlaki, etik bir etki de yaratıyor. ISO 500'ün bu yıllık sonuçları iç ve dış ekonomik konjonktüre bağlı olarak biraz karamsar olabilir. Ama Türk sanayisinin en zor şartlarda dahi kendi ana faaliyetinde erişmiş olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürdüğünü göstermesi açısından da çok değerlidir. Finansal istikrarın yeniden kazanılarak, yüksek enflasyonun yenilmesi halinde sanayimizin ülke ekonomisine katkılarının artarak devam edeceğinden hiçbir kuşku duymuyoruz. Paylaştığımız tablo, her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir, istikrarlı ve kaliteli büyüme için finansal istikrarın ne kadar önemli olduğunun bir göstergesi olarak görülmelidir." diye konuştu.

FOTOGRAF: KARAR ARŞİVİ

Uygulanan kemer sıkma politikası ile ekonomi soğutulmaya çalışılırken, işsizlik ve yoksulluk da artıyor. Yoksulluk sınırı her geçen gün katlanırken, vatandaş ay sonunu getirmek için çözümleri bankalara borçlanıyor. Faizlerdeki yükselişin etkisiyle kredi kartı ve kredi borçları alarm verilecek seviyeye geldi. **Bireysel kredi veya kredi kartı borcundan dolayı yasal takibe düşen kişi sayısı yılın ilk 6 ayında yüzde 43 artarak 891 bin kişi oldu. Tasfiye olunacak alacaklar ise ile 77 milyar TL'ye yükseldi.**

Sıkılaştırma ile yasal takip arttı yoksulluk tırmandı

Son yıllarda uygulanan hatalı ekonomi politikalarıyla ekonomik kriz derinleşirken, hükümetin 85 milyona kesti. 2023 genel seçimlerinden sonra göreve gelen ekonomi yönetimi krizi aşmak için vatandaşın kemerini sıkmaya başladı. Uygulanan sıkılaştırma politikaları ile ekonomi soğutulmaya çalışılırken, işsizlik ve yoksulluk da arttı, üretimde çarklar yavaşlamaya başladı.

Faizlerdeki yükseliş, ekonomideki yavaşlamanın etkisiyle kredi kartı ve kredi borçları alarm verilecek seviyeye geldi. Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Risk Merkezi, 2024 yılı Haziran ayına ilişkin 'negatif nitelikli bireysel kredi ve kredi kartı' verilerini yayımladı. Bireysel kredi kartı borcundan dolayı yasal

takibe intikal etmiş kişi sayısı 2024 yılı Ocak-Haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 69,7 oranında artışla 645 bine yükseldi. Aynı dönem için bireysel kredi borcundan dolayı yasal takibe intikal etmiş kişi sayısı yüzde 34,3 oranında artışla 536 bin kişi oldu. Bu dönemde bireysel kredi veya bireysel kredi kartı borcundan dolayı yasal takibe intikal etmiş kişi sayısı 891 bin kişiye ulaştı. Bireysel kredi kartı borcundan dolayı yasal takibe intikal etmiş kişi sayısı 2024 yılı Haziran ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 98,4 artışla 142 bin kişiye yükseldi. Bu rakam, Aralık 2021 sonrasındaki 30 ayın zirvesi olarak kayıtlara geçti. Bireysel kredi borcundan dolayı yasal takibe intikal etmiş kişi sayısı da haziran ayında yıllık yüzde 75,7'lik artışla 67 bine ulaştı. Risk Merkezi verilerine göre, Haziran 2024 itibarıyla bireysel kredi kartlarını da içeren bireysel kredilerde tasfiye olunacak alacaklar bir önceki yıl aynı döneme göre yüzde 103 artış ile 77 milyar TL oldu.

EKONOMİ SERVİSİ

KARTLI HARCAMALARDA GERİLEME

Yerel seçim döneminde zirveyi gören kredi kartı taksitli borç bakiyesi, son üç ayda sert geriledi. Kartlı harcama artış hızında da son aylarda yavaşlama dikkat çekiyor. Haftalık kart harcamalarının aylık ortalamasının yıllık artış şubatta yüzde 135,51 görürken temmuzda yüzde 80,8'e kadar geriledi. Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre, 5 Nisan 2024 tarihinde 787,8 milyar TL olan kredi kartı taksitli borç bakiyesi, 26 Temmuz'da 678,8 milyar TL oldu. Yaklaşık üç aylık dönemde bakiyede düşüş oranı yüzde 13,8, düşüş miktarı 109 milyar TL oldu.

ÜRETİMDE BELİRGİN YAVAŞLAMA BAŞLADI

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat sanayi performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) temmuzda eşik değerini altındaydı. Eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, haziran ayında 47,9 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, temmuzda 47,2'ye gerileyerek üst üste 5. ay eşik değerini altındaydı. Endeks, sektörün faaliyet koşullarında belirgin bir yavaşlamaya işaret ederken, söz konusu yavaşlama, geçen yılın kasım ayından bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti. Yeni alınan siparişlerde, Kasım 2023 ile aynı oranda olmak üzere son 20 aylık dönemin en sert düşüşü kaydedildi. Benzer şekilde yeni ihracat siparişlerinde de yılın dördüncü çeyreği daha belirgin bir yavaşlama ile başladı. Talep koşullarındaki zayıflık, imalatçıların üretim düzeyini aylık bazda üst üste dördüncü kez azaltmasına yol açtı ve bu azalış, Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Personel yeterliliklerinin de üretim hacimlerini olumsuz etkilediği bildirildi.

İŞ DÜNYASI: TİCARİ KREDİLERE UYGULANAN BÜYÜME SINIRI KALDIRILMALI

İş dünyası temsilcileri, yaşadıkları sorunları ve taleplerini görüşmek üzere Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nde (TOBB) bir araya geldiler. Toplantının ardından yapılan ortak açıklamada sanayicilerin uygulanan makroekonomik programı destekledikleri ifade edildi. Milyarlarca liralk yatırımın hayata geçirilen üretim kapasitesinin ve istihdamın korunması büyük önem arz ettiğine de dikkati çekilen açıklamada, "Bunun için de öncelikli ticari krediler üzerinde uygulanan büyüme sınırının kaldırılması ve böylelikle reel sektörde finansmana erişimin kolaylaştırılması gerekmektedir. Özellikle son 3-4 aydır yerinde sayan KOBİ kredilerinin en az enflasyon oranında artmasına yönelik politikalar geliştirilmelidir. Ayrıca, istihdamda yaşanan sıkıntılardan çözümler için ücretler üzerindeki vergi ve prim yüklerinin OECD ortalamalarına çekilmesi, mesleki eğitim ile gençlerimizin istihdamda yönlendirilmesi, mesleki eğitimde kamu-özel sektör işbirliğinin geliştirilmesi ve istihdamı zorlaştıran mevzuat katıllıklarının giderilmesi gerekmektedir. Öte yandan, küresel ekonomide günden güne ticaret savaşlarına yönelik tedbirlerin alınması ve şirketlerimizin yurtdışı kaynaklı haksız rekabete karşı daha etkin korunması önem arz etmektedir" değerlendirilmesine yer verildi.

KARŞILIKSIZ ÇEKLERİN SAYISI YILIN İLK YARISINDA 112 BİNE DAYANDI

CHP'li milletvekili Ahmet Vehbi Bakırhoğlu, Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi'nin verilerini değerlendirdi. "İktidar ekonomide toparlanmanın başladığını savunsa da veriler tam tersini söylüyor" diyen Bakırhoğlu, geçen yılın karşılaştırıldığında karşılıksız çıkan çeklerdeki artışa dikkat çekti. Buna göre Bakırhoğlu, "Haziran 2022'de karşılıksız işlemi yapılan çek sayısı 9 bin 61'di, tutarı da 1.4 milyar liraydı. Karşılıksız işlemi yapılan çeklerin bankalara ibraz edilen çeklere oranı, adet olarak bakıldığında yüzde 0,6'ydı. Yılın tamamında yüzde 0,7'ydii" dedi. Geçen yıl haziran ayında ise toplam 9 bin 962 karşılıksız çek işlemi yapıldığını, bunların parasal tutarının ise 3,3 milyar lira olduğuna dikkat çeken Bakırhoğlu, karşılıksız işlemi yapılan çeklerin bankalara ibraz edilen çeklere oranının da adet bazında yüzde 1,2 olduğuna işaret etti. Bakırhoğlu, geçen yılın tamamında ise bu oran yüzde 0,9 olduğunu kaydetti. Bu yılın 6 ayında karşılıksız işlemi yapılan çeklerin toplam sayısının 111 bin 886'ya ulaştığını belirten CHP'li Bakırhoğlu, rakamlar alarm veriyor diyerek bir yıl karşılıksız çekte bir patlama yaşanabileceğini açıkladı.

REEL KESİMDE İSTİHDAM AZALACAK

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) açıkladığı verilere göre Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) temmuzda eşik değerini altına geriledi. İmalat sanayinde faaliyet gösteren 1778 iş yerinin yanı sıra ihracatçıların ihracatı destekleyen faaliyetlerle elde edilen sonuçlara göre 2024 yılı Temmuz ayında mevsimsel olarak anırdırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA), bir önceki aya göre 1,8 puan azalarak 98,7 seviyesinde gerçekleşti. Endeksi oluşturan anket sorularına ait yayılma endeksleri incelendiğinde, mevcut mamul mal stoğu, gelecek üç aydaki üretim hacmi ve gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarına ilişkin değerlendirmeler endeksi artış yönünde etkilerken, son üç aydaki toplam sipariş miktarı, genel gidişat, sabit sermaye yatırımı harcaması, mevcut toplam sipariş miktarı ve gelecek üç aydaki toplam istihdamı ilişkin değerlendirmeler endeksi artış yönünde etkiledi. Mevsimsellikten anırdırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) bir önceki aya göre 2,5 puan azalarak 100,3 seviyesinde gerçekleşti. Son üç aya yönelik değerlendirmelerde, iç piyasa sipariş miktarında azalış bildirilen lehine olan seyir bir önceki aya göre güçlendiği görüldü. Üretim hacmi ve ihracat sipariş miktarında artış bildirilen lehine olan seyir ise azalış bildirilen lehine döndüğü görüldü.